

Medienos sektorius 2010m. 1 pusmetyje

Prof. dr. Antanas Morkevičius

Jau tikrai neabejotina, kad krizė traukiasi ir Lietuvos medienos sektorius atsigauja palaipsniui didindamas savo veiklą. Tuo pat metu pažymėtina, kad šis atsigavimo procesas dar yra ganėtinai skausmingas, pulsuojantis ir, kaip matyti iš pastarojo meto statistinės informacijos, daug priklausomas nuo išorinių aplinkybių, pirmiausia nuo užsienio prekybos būklės. Stebint už gamybinę veiklą atsiskaitančių įmonių (akcinių bendrovių) informaciją (1 lent.) matyti, kad medienos sektoriui labai palankus buvo 2009m. Ištikus metus tolygiai didėjo veikiančių įmonių skaičius, jų pajamos ir bendrasis pelnas. Šių metų pradžioje matomas vėl palyginti didelis nuosmukis: veiklą nutraukė net 130 medienos produkciją gaminusių įmonių, ženkliai sumažėjo gamybos pajamos ir pelnas.

1 lentelė. Medienos produkciją gaminančios pramonės pajamos ir pelnas

	2009 1ketv.	2009 2 ketv.	2009 3 ketv.	2009 4 ketv.	2010 1 ketv.
Medienos pramonė					
Įmonių skaičius	923	930	939	948	855
Pajamos, mln. lt	493,8	512,2	511,6	543,9	460,7
Bendras pelnas, mln. lt	72,9	84,5	96,8	100,1	77,8
Popieriaus pramonė					
Įmonių skaičius	72	73	73	75	72
Pajamos, mln. lt	125,6	133,7	160,8	151,8	169,3
Bendras pelnas, mln. lt	29,2	38,3	37,7	40,5	28,0
Baldų pramonė					
Įmonių skaičius	611	621	633	636	602
Pajamos, mln. lt	599,7	536,0	567,8	597,9	563,6
Bendras pelnas, mln. lt	96,2	87,0	120,2	120,5	109,7
Visa medienos produkcija					
Įmonių skaičius	1606	1624	1645	1659	1529
Pajamos, mln. lt	1119,1	1181,9	1240,2	1293,6	1192,9
Bendras pelnas, mln. lt	198,3	209,8	254,7	261,1	215,5

Toliau mažėja įmonių investicijos (2 lentelė), didėja bankrutuojančių įmonių skaičius. Investicijos ėmė mažėti 2008m. 3 ketvirtyje ir dar kol kas nematyti jų atsigavimo.

2 lentelė. Materialinės investicijos to meto kainomis, mln. lt

	Medienos	Popieriaus	Baldų	Iš viso
2008m.2 ketv.	61,6	10,7	51,1	123,4
2008m.3 ketv.	70,1	11,6	16,6	98,3
2008m.4 ketv.	36,6	28,2	15,9	80,7

2009m.1 ketv.	13,8	48,3	6,4	68,5
2009m.2 ketv.	18,6	4,1	7,2	29,9
2009m.3 ketv.	22,5	3,7	7,5	33,7
2009m.4 ketv.	35,7	11,8	10,4	57,9
2010m. 1 ketv.	31,0	2,2	13,6	46,8

Medienos produkcija

Produkcijos pardavimų informacija(3 lentelė ir 1 grafikas) rodo ,kad medienos sektoriaus krizės „duobė“ bus buvusi pirmajame 2009m ketvirtyje. Apmaudu, kad visai panašus nuosmukis vėl pasikartojė ir šių metų pradžioje. Kiek geresni buvo antrojo šių metų ketvirčio rezultatai, todėl žiūrint 2010m. pirmojo pusmečio informaciją matomas jau ir šio toks augimas. Kartu būtina dar priminti, kad, nuo krizės mažiausiai bus nukentėjusi popierių ir jo dirbinius gaminanti pramonė. Jos produkcija pradžioje buvo kiek sumažėjusi, vėliau didėjo ir dabar jau ženkliai viršija prieš krizę buvusį lygį.

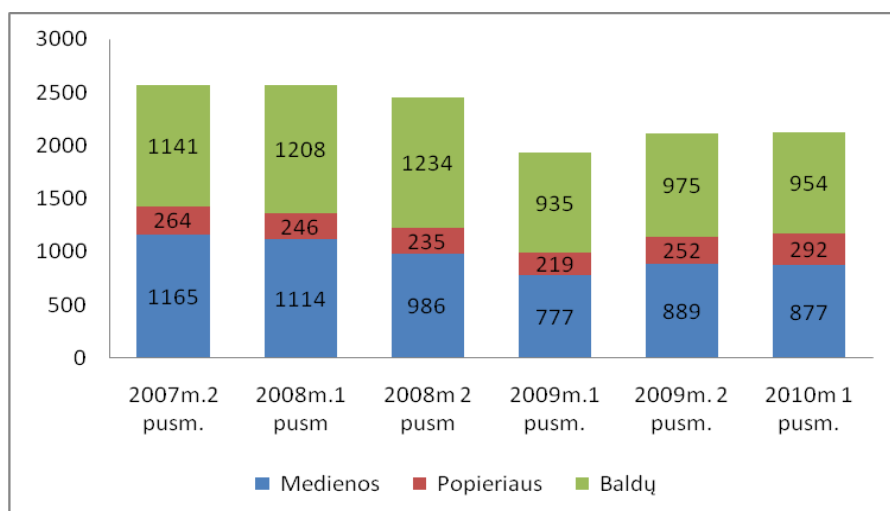
3 lentelė **Medienos produkcija** 2005 m. kainomis, mln. litų

	Medienos	Popieriaus	Baldų	Iš viso
2009m.sausis	120,0	30,8	168,9	319,7
Vasaris	118,4	33,2	157,5	309,1
Kovas	129,8	36,3	168,1	334,2
Balandis	136,1	37,8	152,9	326,8
Gegužė	131,0	37,8	137,9	306,7
Birželis	142,6	43,4	152,8	338,8
1 pusmetis	777,9	219,3	938,1	1935,3
2010m.sausis	116,4	42,1	150,8	309,3
Vasaris	121,3	46,5	147,8	315,6
Kovas	155,8	49,8	167,0	372,6
Balandis	160,5	52,4	169,5	382,4
Gegužė	160,4	50,2	160,9	371,5

Birželis	161,7	51,3	157,4	370,4
1 pusmetis	876,1	292,3	953,4	2121,8

Baldų pramonė dabar dar 21% atsilieka nuo 2008m. 1 pusmetyje pasiekto aukščiausiojo lygio, kitos medienos produkcijos -25% , skaičiuojant nuo 2007m. 2 pusmetyje buvusios gamybos.

1 graf. **Medienos produkcija**, mln. lt 2005m. kainomis

Daugumos svarbiausių produkcijos rūšių gamyba(4 lentelė) palaipsniui didėja, kai kurių(klijuot. faneros, drožlių plokštės, raukšlėtojo kartono) jau yra net pasiekusi ir viršija anksčiau buvusį lygį. Labiausiai sumažėjusi yra ir dar neatsigauna tik langų ir durų gamybos pramonė.

4 lentelė. **Svarbiausios produkcijos gamyba sausio-birželio mėn.**

Produkcija	2008	2009	2010
Langai ir jų rėmai, tūkst.	85,4	52,7	47,0
Durys ir jų staktos, tūkst.	437,6	187,7	224,9
Klijuota fanera, tūkst. m ³	21,9	22,8	27,2
Drožlių plokštė, tūkst. m ³	220,8	252,1	268,2
Plaušų plokštė, mln. m ²	18,8	10,3	12,8
Popierius ir kartonas, tūkst. t	67,5	32,4	55,5
Raukšlėtasis kartonas ir tara, tūkst. t	33,4	25,8	55,5

Baldai, mln. lt(2005m.kainomis)	1114	935	954
---------------------------------	------	-----	-----

Krizės vyksmą ir jos pasekmes vaizdžiai apibūdina 5 lentelėje pateikta dvylikos didesnių įmonių 2007-2010 m. produkcijos pardavimų dinamika. Į šį sąrašą neįrašyta didžiausia sektoriaus įmonė - “Swedspan Girių bizonas”, kaip neturinti palyginamosios informacijos už ankstesnius metus(ji po specializacijos pradėjo savo veiklą tik 2009m. pabaigoje) ir pirmoje šių metų pusėje jau pardavė produkcijos už 92,5 mln. lt. pagaminusi 211 tūkst.m² drožlių plokštės. Ši informacija leidžia teigti, kad didžiausias(krizinis) medienos sektoriaus gamybos nuosmukis buvo 2009m pirmoje pusėje. Iki krizės pradžios šios dvylika įmonių davė penktadalį visos medienos produkcijos, o 2010m pirmoje pusėje jau daugiau -ketvirtadalį. Tai rodo, kad jos dirbo sėkmingiau, negu visas medienos sektorius, o daugiau nuo krizės nukentėjusios yra mažosios įmonės. Keturios iš dvylikos, arba trečdalis įmonių: „Vilniaus baldai“, „Sakuona“, „Jūrės medis“ ir „Klaipėdos mediena“ bus, tikriausiai, visai mažai krizės pažeistos, jos dar ir pakankamai ženkliai padidino gamybą, o kitos trys („Klaipėdos baldai“, „Kauno baldai“ ir „Baldai Jums“) krizės dugną patyrė tik šiemet. Sprendžiant iš dabar matomų veiklos rezultatų krizę bus sėkmingai įveikusios abi užsienio kapitalo įmonės („Boen Lietuva“ ir „Stora Enso Timber“) gaminančios statybines medžiagas(parketą, pjautą medieną), kurių paklausa dabar yra ypač sumažėjusi. Tai rodo, kad šių įmonių produkcija yra pakankamai konkurencinga.

5 lentelė. **Kai kurių įmonių produkcija**, mln. lt. sausis-birželis

	2007	2008	2009	2010
1. „Boen Lietuva“	100,9	108,9	71,1	90,3
2. „Vilniaus baldai“	74,4	62,9	63,7	86,7
3 „Klaipėdos mediena“	52,4	68,9	81,4	79,9
4. „Klaipėdos baldai“	74,4	90,3	90,6	70,8
5. „Grigiškės“	62,9	77,1	58,0	58,6
6. „Klaipėdos kartonas	57,8	62,9	25,4	52,3
7. „Stora Enso Timber“	48,5	34,5	27,7	45,4
8.„Sakuona“	19,3	17,6	23,1	33,5
9. „Tido“	16,3	23,4	13,3	24,7
10. „Jūrės medis“	10,6	9,4	14,1	14,7
11. „Kauno baldai“	26,7	20,2	22,3	11,5
12. „Baldai Jums“	15,4	17,2	10,0	8,9
Iš viso 12 įmonių	559,6	593,3	500,7	577,3
Viso medienos sektoriaus	2665,2	2890,8	2105,3	2293,7
12 įmonių dalis %	21,0	20,5	23,8	25,2

Suprantama ,kad visus krizės nuostolius skaičiuosime dar vėliau, tikriausiai, kaip bus pasiektas ir viršytas 2008m.buvęs medienos produkcijos gamybos lygis. Dabar žinome tik atskirus ir labai reikšmingus praradimo ar sėkmingos veiklos faktus. Veiklą nutraukė didžiausia lėptpjuvė „Pajūrio mediena“, baldų įmonės „Venta“ ir „Dilikas“, bankroto bylos pradėtos „Narbutas ir Ko“, „Wood Team Production“ ir kt. Labai korektiškai krizę sutiko ir įveikė „Pajūrio mediena“. Ji, palapsniui mažindama, visai nutraukė pjautinės medienos gamybą,

atsiskaitė su kreditoriais ir pasiskelbė kad toliau dirbs nuomodama turimas patalpas, gamins didesnės pridėtinės vertės produktus tęsdama grindinių lentų, dailylenčių, apvadų bei įvairių medienos ruošinių gamybą, pradės gaminti sodo ir aplinkotvarkos elementus tobulins karkasinių namų skydų gamybos programa, o vėliau savo buvusioje 15 ha teritorijoje, kai atsiras didesnė butų paklausa, žada statyti ir pardavinėti vienbučius namus, ištisą jų kvartalą. Išskirtinis ir, manau, istoriškai reikšmingas bus „Grigiškių“ grupės veiklos atvejis. Sėkmingai manipuluodama turimais gamybos pajėgumais ir produkcijos įvairove, palyginti daug sumažinusi gamybą, ji sugebėjo įsigyti kitą, palyginti didelę įmonę, prie krizės ribos buvusį „Klaipėdos kartoną“. Pastaroji įmonė 2007m. jau buvo pasiekusi 130mln.lt metinę apyvartą ir gavusi 20 mln. lt pelno. 2009m. jos apyvarta nukrito iki 60 mln., o metai buvo baigti su 12 mln. lt skolomis. Dabar jau planuojama, kad įmonių grupė, kurią sudaro AB „Grigiškės“, UAB „Baltwood“, AB „Klaipėdos kartonas“ ir OAO „Mena Pak“, šiemet pasieks 230 mln. litų pardavimo apyvartą. Tai bus 111,1 mln. Lt, arba 93 proc. daugiau negu pernai. Įmonių grupės pelnas prieš apmokestinimą sieks 7,6 mln. litų ir bus 4,4 mln. Lt, arba 2,4 karto didesnis nei pernai. Skelbiama, kad „Grigiškių“ akcijų kaina, paskelbus apie antrinės įmonės („Klaipėdos kartonas“) įsigijimą nuo 2009m. pradžios, kai kainavo tik 0,3 lt, iki 2010m. balandžio mėn. išaugo puspenkto karto, t.y. iki 1,32 lt. Dabar jau tikėtina, kad artimiausioje ateityje naujos sudėties „Grigiškių“ grupė, savo dydžiu ir veiklos įvairove pralenks analogiškas medienos sektoriaus grupes, kad palaipsniui nyksta neseniai didžiausia buvusi „Libra“, likviduojasi „Baltijos baldų“ grupė.

Žaliavų problemos

Kaip niekad anksčiau, 2010m. spaudoje ir pasitarimuose vėl buvo aktualizuojamos vietinių miškų valdymo ir medienos išteklių panaudojimo problemos. Daug svarstymų, diskusijų sukėlė Laisvosios rinkos instituto siūlymas privatizuoti valstybės miškus, Valstybės kontrolės atliktas valstybinių miškų veiklos auditas ir Vyriausybės iniciatyva giliau ištirti kaip dabar efektyviai naudojamas valstybės turtas ir išvada, kad miškai duoda pernelyg mažai pajamų (dividendų). Vėl prisiminta, kad ūkinei veiklai, jau daug metų, dar visai nepanaudojami taip vadinamieji rezerviniai, busimiems savininkams dar nesugražinti miškai, kad pernelyg daug medienos eksportuojama kai vidaus rinkoje nuolat jaučiamas jos trūkumas. Tenka tik apgailestauti, kad dauguma šių svarstymų baigėsi be Vyriausybės išvadų. Tuo pat metu būtina pažymėti, kad apvaliosios medienos naudojimo statistika (balansai) rodo (6 ir 7 lentelės), kad jos vietinė rinka dar pakankamai subalansuota, kad pramoninis apvaliosios medienos naudojimas nedidėja, kad dar esama pakankamai vidinių rezervų jos pasiūlai didinti.

6 lentelė. **Apvaliosios medienos balansai**, mln. m³

Metai	Pagaminta	Importuota	Eksportuota	Snaudota
2006	6,04	0,21	1,15	5,33
2007	6,41	0,40	1,71	5,01
2008	5,79	0,24	1,23	4,66
2009	5,68	0,21	0,78	5,27

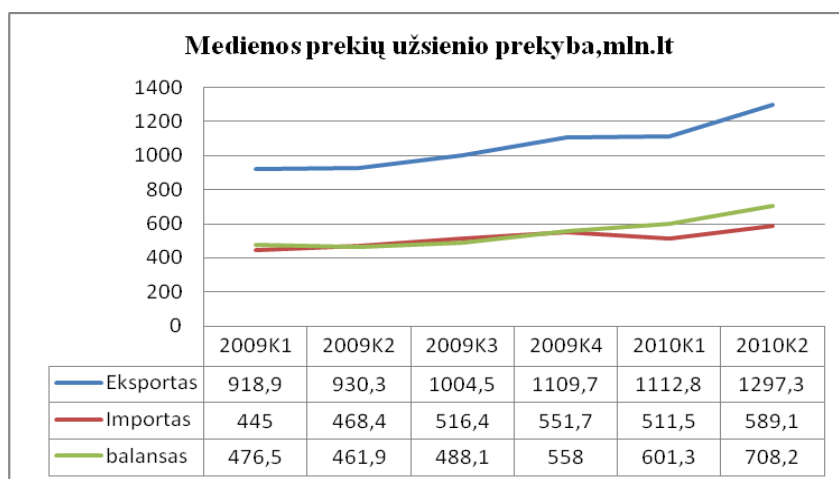
7 lentelė. **Apvaliosios medienos naudotojai**, tūkst. m³

	2006	2007	2008	2009
medienos pramonė	2912	2923	2494	2499
statybininkai	79	75	59	38
miškininkai	81	114	83	80
kiti naudotojai	2254	1900	2022	2658
Iš viso	5326	5012	4658	5275

Užsienio prekyba

Medienos prekių užsienio prekybos informacija (2 grafikas ir 6 lent.) rodo apie intensyvesnį eksporto ir kiek mažesnę importo augimą, didėjantį teigiamą prekybos balansą. Kol kas mažiausiai didėja baldų eksportas. Lyginant su 2009m. pirmojo ketvirčio rezultatais, apvaliosios medienos eksportas šiemet išaugo dvigubai, popieriaus produkcijos 1,7 karto, baldų 1,14, o kitų medienos prekių 1,35 karto. Tai akivaizdžiai nepageidautini poslinkiai, prastėja eksportuojamos produkcijos sudėtis, mažėja didesnės vertės produkcijos (baldų) dalis. Baldų produkcijos (baldų ir jų komponentų) dalis medienos prekių eksporte per pastaruosius metus sumažėjo nuo 53,6% iki 46,9%. Matyti (7 lent.), kad kai kurios ir jau didelę eksporto patirtį turinčios baldų gamybos įmonės („Klaipėdos baldai“, „Kauno baldai“) šiemet ženkliai mažiau eksportavo savo produkcijos. Tuo pat metu kitos didelės baldų ir jų komponentų gamybos įmonės („Vilniaus Baldai“, „Klaipėdos mediena“, „Sakuona“, „Tido“ ir kt.) toliau sėkmingai eksportuoja savo produkciją. Sprendžiant pagal eksporto augimo spartą, atrodo, kad kai kurios iš jų bus nepaveikusi ir krizė.

2 grafikas

6 lentelė. **Medienos prekių eksportas**, mln. Lt (prekės pagal veiklos rūšį)

	Apvalioji mediena	Mediena ir jos gaminiai	Popierius ir jo gaminiai	Baldai	Visos prekės
2009m.sausis	9,8	85,4	29,4	161,7	286,3

Vasaris	11,8	88,3	30,2	171,8	302,1
Kovas	10,6	102,0	39,2	178,9	330,7
Balandis	9,4	101,7	39,0	168,1	318,2
Gegužė	10,2	93,8	40,6	152,3	296,9
Birželis	7,6	103,3	45,5	159,4	315,8
2009m. 1pusmetis	59,4	574,5	223,9	992,2	1850,0
2009m. liepa	8,2	95,5	45,5	153,2	302,4
Rugpjūtis	12,5	101,0	51,5	168,2	333,2
Rugsėjis	11,4	116,1	55,7	185,9	369,1
Spalis	15,3	125,4	60,3	191,8	392,8
Lapkritis	16,2	115,0	67,0	188,9	387,1
Gruodis	17,0	89,7	54,5	168,5	329,7
2009m.2 pusmetis	80,6	642,7	334,5	1056,5	2114,3
2010m. sausis	16,4	95,3	52,3	171,2	335,2
vasaris	19,1	108,4	58,9	173,4	359,8
kovas	18,3	131,2	69,5	198,7	417,7
balandis	22,9	143,9	69,1	204,5	440,4
gegužė	25,0	146,6	63,4	194,2	429,2
birželis	19,2	149,7	69,9	189,7	428,5
2010m.1 pusmetis	120,9	775,1	383,1	1131,7	2410,8

7 lentelė. **Kai kurių įmonių eksportas** sausio-birželio mėn., mln. lt

Įmonės	2008	2009	2010
1.Vilniaus baldai	62,8	63,4	85,6
2.Boen Lietuva	98,5	65,5	83,6
3.Klaipėdos mediena	56,9	70,4	79,9

4.Klaipėdos baldai	88,8	89,2	58,2
5.Sakuona	16,6	22,9	33,3
6.Klaipėdos kartonas	61,5	17,0	33,0
7. Grigiškės	29,4	21,2	32,5
8. Tido	23,2	13,2	24,6
9.Jūrės medis	9,8	1,2	11,7
10. Kauno baldai	18,8	20,1	9,8
10 įmonių	466,3	384,1	452,2
Iš viso	2552,1	1967,0	2518,7
10 įmonių dalis %	18,3	19,5	17,8

Kai kuri užsienio prekybos informacija(7 lent.) jau rodo, kad šių metų pirmoje pusėje medienos produkciją gaminanti Lietuvos pramonė jau bus artimai pasiekusi prieš krizę buvusias daugumos prekių eksporto apimtis, ko, suprantama, dar negalima teigti apie atskiras įmones, jų eksporto dydžius. Jau žinoma ir tai, kad medienos prekių eksporte aktyviau dalyvauja mažosios įmonės.

»

.